

فراخوان پیشنهاده برای طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

معاونت برنامه ریزی،
پژوهش و فناوری اطلاعات
دفتر پژوهش و آموزش

عنوان

تدوین سند جامع یادگیری مادام‌العمر در کتابخانه‌های عمومی
(با مطالعه تطبیقی تجربیات جهانی و ...)

مهلت ارسال پیشنهاده

۱۵ آذرماه ۱۳۹۷

فهرست

۲.....	معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
۳.....	عنوان مسئله: یادگیری مادام‌العمر
۳.....	شرح مسئله
۴.....	هدفها
۴.....	قلمرو جغرافیایی و زبانی پژوهش برای شناسایی تجربه‌ها
۴.....	نتایج و خروجی‌های مورد انتظار
۵.....	کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی
۵.....	ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)
۵.....	معیارهای ارزیابی پیشنهاد
۶.....	تاریخ‌ها و جدول زمانی
۶.....	سقف اعتبار
۷.....	شیوه ارسال پیشنهاد
۷.....	راه‌های ارتباطی

باسمه تعالی

در پرتو خرد و ملتزم به اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه ملی، با استناد به «ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» و دستورالعمل اجرایی آن (با نظارت دبیرخانه شورای عالی عتف و از طریق سامانه سمات)، «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای پاسخ به نیازهای پژوهشی کتابخانه‌های عمومی (مطابق با اولویت‌های اعلام‌شده) از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و پژوهشگران درخواست می‌کند با رویکرد کاربردی به مسئله ذیل نظر کنند و با ارسال پیشنهاد یاریگر بهبود فرایند، ارتقای خدمت و توسعه دانش‌بنیان کتابخانه‌های عمومی میهن باشند.

معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

نهاد (متشکل از ارکان هیأت‌امنا^۱، دبیرکل، انجمن‌های استان و شهرستان، و دبیرخانه هیأت‌امنا) کتابخانه‌های عمومی کشور بر اساس «قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی» (مصوب ۱۳۸۲) متولی ساخت، تجهیز، بازسازی، توسعه کتابخانه‌های عمومی و مدیریت و نظارت بر اداره آنهاست که به عنوان نهادی فرهنگی (عمومی غیردولتی)، با هدف برآوردن نیاز اطلاعاتی، علمی، آموزشی، فراغت و تفریح فرهنگی عموم جامعه ساکن در ایران (فارغ از ملیت و قومیت، نژاد، مذهب، جنسیت، زبان، سن یا طبقه اجتماعی) به ارائه خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی به ایشان می‌پردازد. بر اساس این قانون، غیر از کتابخانه‌هایی که در تبصره ۲ ماده ۱۱ استثنا شده‌اند^۲، هر کتابخانه‌ای که به عنوان «کتابخانه عمومی» در ایران عزیز فعالیت می‌کند، باید زیر نظر نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و مطابق با این قانون اداره شود.

اینک نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برخوردار از شبکه ۳۴۴۵ کتابخانه عمومی (شامل ۲۴۹۹ کتابخانه نهادی، ۹۲۳ کتابخانه مشارکتی^۳، ۲۳ کتابخانه مستقل^۴) با ۳۷۰۵۱۰۰۵۹۶ نسخه کتاب در زیربنای ۱۰۳۴۰۰۵۶۱ متر مربع و بیش از ۷۰۰۰ همکار (بالغ بر ۵۲۰۰ کتابدار) در ستاد مرکزی^۵، ۳۱ ستاد استانی و کتابخانه‌های عمومی شهری، روستایی و سیار است که به بیش از دو میلیون عضو خدمت می‌کند و مبتنی بر اهداف، سیاست‌ها و برنامه راهبردی خود باید این خدمات را در کیفیت و کمیت، تا ده‌ها برابر امروز گسترش دهد.

^۱ ترکیب هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، بر اساس ماده ۲ قانون: وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (رئیس هیئت امناء)، رئیس شورای عالی استان‌ها، معاون ذی‌ربط از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، یک عضو از کمیسیون فرهنگی به پیشنهاد آن کمیسیون و تصویب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر، رئیس کتابخانه ملی ایران، و پنج نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی فرهنگی کشور که حداقل دو نفر آنان را بانوان تشکیل دهند. این اعضا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با حکم رئیس‌جمهور برای مدت چهارسال انتخاب می‌شوند و یک نفر از آنان به انتخاب وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دبیرکل هیئت امناء مسئولیت اداره امور دبیرخانه را به عهده خواهد داشت.

^۲ هشت استثناء این قانون، که از ضوابط و مقررات خاص خود تبعیت می‌کنند، عبارتند از: کتابخانه ملی، کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، کتابخانه آستان حضرت معصومه (س)، کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم (ع)، کتابخانه آستان احمدین موسی (ع)، کتابخانه آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی و کتابخانه‌های وقفی (تابع وقف‌نامه).

^۳ با مالکیت یا مدیریت افراد، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که طبق ضوابط شیوه‌نامه «تأسیس کتابخانه‌های عمومی ... تحت نظارت نهاد» تأسیس و اداره می‌شوند.

^۴ با مالکیت یا مدیریت مؤسسان یا مدیران مسئول (حقیقی و حقوقی) که با مشارکت نهاد در تأمین منابع کتابخانه‌ای، نرم‌افزار، تجهیزات، خدمات آموزشی کتابداری و ... تأسیس و اداره می‌شوند.

^۵ ستاد یا دبیرخانه مرکزی متشکل است از: ۱. دبیرکل، مشاوران، هسته گزینش، دفتر ارزیابی عملکرد و بازرسی، چهار اداره کل تحت نظر دبیرکل (امور مجلس و استان‌ها، امور عمرانی، حراست، روابط عمومی و امور بین‌الملل)؛ ۲. معاونت توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتاب‌خوانی (سه اداره کل: توسعه کتابخانه‌ها و مشارکت‌ها، تأمین منابع، ترویج کتاب‌خوانی و امور فرهنگی)؛ ۳. برنامه‌ریزی (سه دفتر: برنامه‌ریزی، پژوهش، فناوری اطلاعات)؛ ۴. معاونت اداری و مالی (دو اداره کل: منابع انسانی و پشتیبانی، امور مالی و ذی‌حسابی؛ و دو دفتر: بودجه و بهبود مدیریت، امور حقوقی).

عنوان مسئله: یادگیری مادام‌العمر

یادگیری مادام‌العمر یا یادگیری مستمر و مداوم در سراسر دوران زندگی، مفهومی هنجاری نبوده بلکه یک اصل سازمان یافته چندبعدی است که جنبه عمودی آن شامل طیفی از تولد تا مرگ است و جنبه افقی آن گستره زندگی فردی و اجتماعی را در بر می‌گیرد و بر زمینه‌های متفاوت یادگیری (خانواده، اجتماع، مدرسه و محل کار و ...) متمرکز می‌شود. این نوع از یادگیری به جای تمرکز بر یادگیری یکنواخت در یک برهه از زندگی و استفاده از آن در باقی عمر، ناگزیر تمامی حواس و امکانات یادگیری را در سرتاسر عمر می‌پراکند تا فرد بتواند متناسب با تغییرات روزمره زندگی و همراه با آنها، امکانات معیشتی خود را به بهترین وجه تطبیق و ارتقا دهد. در واقع، یادگیری مادام‌العمر اصل اساسی توانمندسازی فرد و سازماندهی برای مشارکت در پیشبرد یادگیری رسمی، آزاد و غیر رسمی است. این نوع از یادگیری برای سه مرحله از زندگی با سه هدف متفاوت متمرکز است: (۱) توسعه فرهنگی؛ وابسته به فهم، مالکیت فکری و مفهوم‌سازی؛ (۲) توسعه اجتماعی وابسته به شهروندی و مشارکت اجتماعی؛ (۳) توسعه حرفه‌ای و اشتغال‌پذیری وابسته به تولید، رضایت شغلی، رفاه مالی و پایداری اقتصادی (برگرفته از تعریف کمیسیون ملی یونسکو^۱). به این ترتیب، یادگیری مادام‌العمر از محورهای اصلی توسعه پایدار است و تداوم گسترش دانش، مهارت و نگرش افراد را در تمام طول زندگی تمهید می‌کند و زمینه‌ای برای پویایی انسان‌ها و مشارکت مؤثر آنان در فعالیت‌های اجتماعی فراهم می‌سازد تا بتوانند با نگاهی روشن (بصیرت) وظایف و مسئولیت‌های اجتماعی خود به انجام رسانند.

شرح مسئله

در فرایند یادگیری مادام‌العمر (چه با تعریف خنثای پیش گفته، چه با ملاحظه اقتضائات خاص جوامع و از جمله، جامعه ایرانی-اسلامی) نهادهای گوناگونی نقش دارند. در کنار نهادهای رسمی آموزشی، نهادهای آموزشی غیررسمی و غیرمستقیمی مانند نهادهای اطلاع‌رسانی نقش به‌سزایی ایفا می‌نمایند. کتابخانه عمومی یکی از مؤثرترین نهادهای اجتماعی است که با توجه به گسترده ارتباط با عموم مردم در این زمینه می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای بازی کند. این امر، هم در ادبیات علمی رشته و هم در اسناد بالادست حرفه (آیین‌نامه اجرایی قانون تأسیس نهاد، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، برنامه راهبردی و ...) ذکر شده و به‌عنوان یکی از رسالت اصلی کتابخانه‌های عمومی تلقی می‌شود. مطالعه درباره چیستی این رسالت، تبیین دقیق آن، بررسی تطبیقی تجربیات کشورهای مختلف (با فرهنگ‌ها و زبان‌های گونه‌گون شرقی و غربی در قاره‌های پنج‌گانه) در این حوزه، ابعاد اقتصادی و اجرایی موضوع و ... مقدمه دستیابی به یک سند پایه متناسب با جامعه خدمت‌گیرنده ایرانی و نهاد خدمت‌گزار در کتابخانه‌های عمومی است. این سند و اقدامات اجرایی برآمده از آن، می‌تواند آینده کسب‌وکار و خدمت کتابخانه عمومی را دگرگون کند و بر سازوکارهای جاری و ساختار سازمانی و منابع درآمدی و هزینه‌ای نیز اثر بگذارد.

هدف‌ها

- شناسایی راهبردها و سیاست‌های کتابخانه‌های عمومی کشورهای مختلف برای توسعه یادگیری مادام‌العمر در کشورهای گوناگون جامعه؛
 - توصیف و تبیین و تحلیل (کتابدارانه، آموزشی، اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی) خط‌مشی‌ها، برنامه‌های کلی، خدمات و برنامه‌های عملیاتی اجرا شده در کتابخانه‌های عمومی کشورهای مختلف برای یادگیری مادام‌العمر؛
 - شناسایی و ارزیابی سابقه یادگیری مادام‌العمر در ایران (نهاد و ...)
 - تدوین سند جامع ایجاد و توسعه یادگیری مادام‌العمر در جامعه مخاطبان کتابخانه‌های عمومی ایران شامل راهبردها، برنامه‌ها و خدمات مرتبط.
- با توجه به طرح‌های اخیر و جاری پژوهشی در کتابخانه‌های عمومی، داده‌ها، اطلاعات پردازش شده و مطالعات مرتبط با کتابخانه‌های عمومی تحت مدیریت نهاد، برنامه راهبردی، تحلیل‌های تکافت (سوات)^۱ و راهبردهای مربوط، سیاهه خدمات و ... از طریق ناظر فرایندی طرح (دفتر پژوهش) در اختیار مجری نهاده می‌شود و سند جامع یادگیری مادام‌العمر، ذیل اسناد راهبردی قرار می‌گیرد.

قلمرو جغرافیایی و زبان پژوهش برای شناسایی تجربه‌ها

- کشورهای انگلیسی‌زبان اروپا و آمریکا و اقیانوسیه؛
- کشورهای اسپانیایی‌زبان اروپا و آمریکا؛
- کشورهای فرانسوی‌زبان (فرانکوفن)؛
- کشورهای آلمانی‌زبان؛
- کشورهای اسکاندیناوی؛
- کشورهای اروپای شرقی و روسیه (تجربه کمونیسم و ...)
- کشورهای آسیای مرکزی و شرقی؛
- کشورهای مسلمان به‌ویژه عرب‌زبان مسلمان؛
- کشورهای آفریقا.

نتایج و خروجی‌های موردانتظار

- گزارش مطالعات پیشین (از نوع مروری و پژوهشی)؛
- گزارش تطبیقی راهبردها و سیاست‌ها کتابخانه‌های عمومی کشورهای مختلف در رابطه با یادگیری مادام‌العمر؛
- گزارش تطبیقی برنامه‌ها و خدمات کتابخانه‌های عمومی کشورهای مختلف هم‌راستا با یادگیری مادام‌العمر؛
- گزارش تحلیلی (با ملاحظه ابعاد کتابدارانه، آموزشی، اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی متناسب با مقتضیات ایران)؛
- تدوین متن پیشنهادی سند جامع یادگیری مادام‌العمر نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران.

¹ SWOT

کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی

۱. مقدمه: پیشنهاددهنده باید شناخت و تحلیل خود از مسئله را به شکل علمی به بحث بگذارد و همین‌طور هدف‌ها و پرسش‌ها را به شکل عینی و جزئی مشخص نماید؛
۲. روش‌شناسی: به طور مفصل و مستند مراحل پژوهش، شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده، تکنیک‌ها و روش‌های پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به هدف‌ها توضیح داده شود؛
۳. شرح خدمات و محصول: محتوای خروجی هر مرحله (فاز) مشخص گردد. همچنین قالب یا قالب‌های ارائه هر کدام اعلام شود؛
۴. زمان‌بندی و ساختار شکست کار (WBS)؛
۵. بودجه مورد نیاز برای هر مرحله و بودجه نهایی (بودجه‌ریزی بر مبنای شکست کار و به تفکیک سرفصل‌های هزینه‌ای)؛
۶. معرفی گروه پژوهشی به همراه کارنامک (رزومه) افراد گروه، به گونه‌ای که بتواند توانمندی‌ها، تجربه مرتبط با موضوع و مسئله، همچنین اعتبار آنان را در زمینه این فراخوان بازتاب دهد (در قالب پیوست).

ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)

ردیف	تخصص	مقطع تحصیلی
۱	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	دکتری
۲	علوم تربیتی - آموزش بزرگسالان	دکتری
۳	مدیریت آموزشی	دکتری
*	علوم اجتماعی، اقتصاد (مشاور)	دکتری

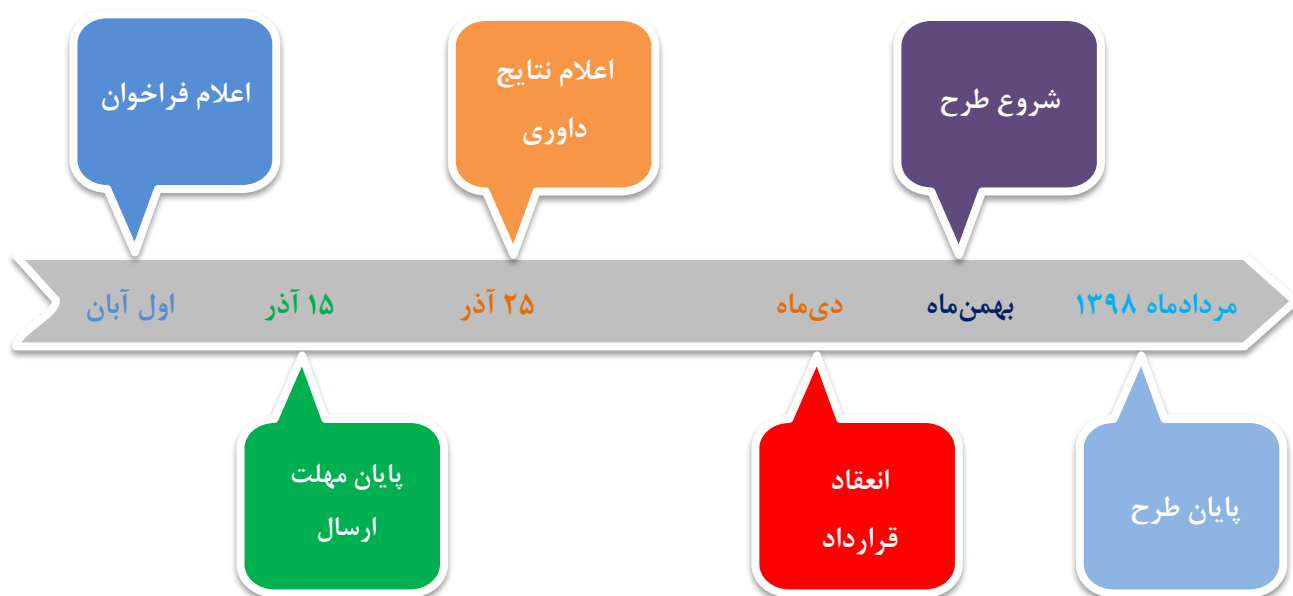
معیارهای ارزیابی پیشنهاد

- چگونگی تبیین مسئله پژوهش و تحلیل آن؛
- فرایند و جزئیات روش‌شناختی متناسب با پژوهش؛
- تطابق با نیاز و مسئله موضوع فراخوان (سازگاری با نیاز مخاطبان و نهاد؛ و متناسب بودن با امکانات)؛
- تجربه کار در زمینه مشابه؛
- تخصص گروه پژوهشی و احراز توانمندی و شایستگی در موضوع؛
- تناسب هزینه‌ها با کارهای پژوهشی و اجرایی، و میزان مشارکت و هم‌افزایی گروه دانشوران و حرفه‌مندان.
 - مبتنی بر تبصره ۱ ماده ۶ دستورالعمل اجرایی قانون، معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز دانش‌بنیان، در صورت مقبولیت پیشنهاد در ارزیابی و کسب اطمینان از پشتیبانی علمی، نظارت اجرایی و ضمانت مرکز دانشگاهی، در شرایط مشابه کیفی و مالی، دارای اولویت خواهند بود. همچنین بر اساس سیاست تخصیص نامتمرکز بودجه ملی و در پیروی از راهبردهای عدالت‌محور، در شرایط مشابه میان دانشگاهیان و پژوهشگران استان‌ها و مراکز پژوهشی تهران، پیشنهادهای استانی برگزیده خواهد شد.

تاریخ‌ها و جدول زمانه

برای انجام این طرح حداکثر ۶ ماه در نظر گرفته شده است؛ طبق برنامه زمانی و تاریخ‌های مهم ذیل:

- اول آبان: انتشار فراخوان؛
- ۱۵ آذر: آخرین مهلت ارسال پیشنهاد؛
- ۲۵ آذر: اعلام نتایج داوری پیشنهادها؛
- دی - بهمن: ثبت در سامانه سمات ملی و انعقاد قرارداد در صورت تأیید و دریافت شناسه رهگیری؛
- دهه سوم بهمن‌ماه: آغاز طرح
- مردادماه ۱۳۹۸: پایان طرح.

سقف اعتبار

با مراعات تناسب هزینه و حجم کار پژوهشی و میزان همکاری گروهی و جلب مشارکت علمی دانشگاهیان و حرفه‌مندان دانشور و ...، همچنین تقید به اقتصاد ملی پژوهش و پرهیز از هزینه‌های گزاف، سنجش و تقویم نهایی هزینه‌های طرح‌ها بر اساس پیشنهاد صورت می‌پذیرد. با این حال، سقف اعتبار مالی این طرح ۴۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است؛ طبعاً در شرایط مشابه کیفی، اولویت با پیشنهادهای کم‌هزینه‌تر خواهد بود.

شیوه‌ارسال پیشنهاد

پیشنهاد و مستندات و پیوست‌های آن باید در دست‌کم در دو قالب ورد و پی.دی.اف از طریق «سامانه مدیریت طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به نشانی ذیل فرستاده شود و شناسه موقت رهگیری دریافت کند:

www.rpm.iranpl.ir

*** راهنمای ارسال طرح بر وب‌گاه سامانه قرار داده شده است ***

راه‌های ارتباطی

پیشنهاددهندگان ارجمند برای پاسخ به پرسش‌ها، دریافت اطلاعات تکمیلی یا رفع ابهام احتمالی با رایانامه ذیل مکاتبه فرمایند:

research@iranpl.ir

همچنین کارشناسان گروه پژوهش مهیای پاسخگویی به تماس تلفنی یا مکاتبه‌ای پژوهشگران گرامی اند:

۰۲۱- ۸۸۹۲۵۷۹۰

تهران، میدان فاطمی، خیابان جویبار، کوچه شهید نوربخش، شماره ۳۱، طبقه دوم، دفتر پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، گروه پژوهش.